

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

ODLUKA

O DOPUŠTENOSTI

zahtjeva br. 61435/08
Snježana LAZAREVIĆ
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući 30. rujna 2010. godine u vijeću u sastavu:

g. Christos Rozakis, *predsjednik*,
gđa Nina Vajić,
g. Khanlar Hajiyev,
g. Dean Spielmann,
g. Sverre Erik Jebens,
g. Giorgio Malinverni,
g. George Nicolaou, *suci*,

i g. André Wampach, *zamjenik tajnika odjela*,

uzimajući u obzir naprijed navedeni zahtjev podnesen dana 24. studenog 2008. godine,

uzimajući u obzir očitovanje koje je podnijela tužena država i odgovor na očitovanje koje je podnijela podnositeljica zahtjeva, nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

Podnositeljica zahtjeva, gđa Snježana Lazarević, državljanka je Bosne i Hercegovine srpskog porijekla, rođena 1967. godine i živi u Ugrinovcima

(Srbija). Pred Sudom ju je zastupala gđa S. Petrović, odvjetnica iz Beograda. Hrvatsku vladu ("Vlada") zastupala je njena zastupnica, gđa Š. Stažnik. Vlada Bosne i Hercegovine, koja je bila obaviještena o svom pravu da se umiješa (članak 36., stavak 1. Konvencije i Pravilo 44., stavak 2. (a) Poslovnika Suda), nije iskoristila to pravo.

A. Okolnosti predmeta

Činjenično stanje predmeta kako su ga iznijele stranke može se sažeti kako slijedi.

Dana 21. studenog 1991. godine okupatorske snage, koje su u to vrijeme kontrolirale Čeminac, dodijelile su roditeljima podnositeljice zahtjeva kuću u Čemincu (Hrvatska) na privremeno korištenje. Kuća je bila u vlasništvu gđe M.G., koja je bila prisiljena napustiti Čeminac u kolovozu 1991. godine, nedugo prije nego što su selo zauzele okupatorske snage.

Roditelji podnositeljice zahtjeva iselili su se iz kuće između 13. i 16. ožujka 1997. godine i otišli živjeti u Prijedor (Bosna i Hercegovina).

Dana 26. ožujka 1997. godine M.G. je podnijela građansku tužbu Općinskom sudu u Belom Manastiru protiv roditelja podnositeljice zahtjeva. Tvrdila je da su oni opljačkali njenu kuću kad su se iz nje iselili, te tražila naknadu u iznosu od 252.000 hrvatskih kuna (HRK), što je bila njena procjena vrijednosti kućanskih stvari koje su navodno ukrali roditelji podnositeljice zahtjeva.

Budući da je adresa tuženika bila nepoznata, sud im je kao privremenog zastupnika u tom postupku imenovao g. M.Š., odvjetnika iz Osijeka.

Dana 21. rujna 1998. godine umrla je majka podnositeljice zahtjeva.

Sud je tijekom postupka pozvao tri svjedoka koje je predložila tužiteljica. Sud je na zahtjev tužiteljice dana 25. ožujka 2002. godine odlučio pribaviti nalaz i mišljenje vještaka o vrijednosti kućanskih stvari koje su nedostajale iz tužiteljici kuće, te je u tu svrhu imenovao g. F.V., gospodarskog vještaka. Dana 14. lipnja 2002. vještak je pripremio svoj nalaz i mišljenje i tri dana kasnije ga dostavio sudu. Vrijednost spornih predmeta procijenio je na 97.427 HRK.

Sud je pozvao vještaka na ročište održano dana 2. srpnja 2002. godine.

Istoga je dana sud donio presudu u kojoj je presudio u korist tužiteljice i roditeljima podnositeljice zahtjeva naložio da M.G. plate 97.427 HRK kao naknadu za opljačkanu imovinu, zajedno s dospelom zakonskom kamatom koja teče od 26. ožujka 1997. godine. Relevantni dio te presude glasi kako slijedi:

"Uvidom u nalaz i mišljenje sudskog vještaka F.V., koji je i osobno saslušan, sud je neprijeporno utvrdio da je vrijednost otuđenih stvari iz kuće tužitelja 1991. godine iznosila 97.427,00 kn.

...

Odlučujući o visini naknade materijalne štete, ... temeljem nalaza i mišljenja vještaka kojem je sud u potpunosti poklonio vjeru jer nalazi da je isti dan savjesno i u skladu s pravilima znanosti i vještine, sud smatra da tužitelju pripada ... iznos od 97.427,00 kn...”

Budući da protiv te presude nije bila uložena nikakva žalba, ona je postala pravomoćna dana 3. listopada 2002. godine.

Dana 29. rujna 2003. godine otac podnositeljice zahtjeva, kojega je zastupao odvjetnik, podnio je Općinskom sudu u Belom Manastiru prijedlog za ponavljanjem navedenog građanskog postupka.

Dana 13. svibnja 2004. godine umro je otac podnositeljice zahtjeva. Dana 29. ožujka 2005. godine podnositeljica zahtjeva je proglašena jedinom nasljednicom svojih roditelja.

Dana 9. svibnja 2005. godine podnositeljica zahtjeva je, kao nasljednica svoga oca, preuzela postupak nakon njega. Dala je punomoć istome odvjetniku koji je zastupao njenoga oca u tom postupku.

Dana 28. studenog 2005. godine sud je dopustio ponavljanje postupka i ukinuo svoju prethodnu presudu od 2. srpnja 2002. godine.

Na ročištu održanom dana 3. listopada 2006. godine u ponovljenom postupku, sud je punomoćniku podnositeljice zahtjeva dostavio tužbu od 26. ožujka 1997. godine, svoju prethodnu presudu od 2. srpnja 2002. godine i zapisnike iz prethodnog postupka. Na slijedeća ročišta održana dana 21. veljače, 19. ožujka, 16. travnja, 16. svibnja i 2. srpnja 2007. godine sud je pozvao tuženicu, tužiteljicu, četiri svjedoka za tuženicu, jednog svjedoka za tužiteljicu koji je već bio saslušan u prethodnom postupku i tri nova svjedoka za tužiteljicu. Međutim, u ponovljenom postupku sud nije pozvao vještaka ni dva druga svjedoka za tužiteljicu koje je bio pozvao u prethodnom postupku. Sud je umjesto toga na ročištu održanom 7. veljače 2007. godine pročitao dva zapisnika koji su sadržavali iskaze koje su ti svjedoci i vještak dali u prethodnom postupku.

Dana 12. srpnja 2007. godine Općinski sud u Belom Manastiru presudio je u korist tužiteljice. Podnositeljici zahtjeva je naložio da plati M.G. 97.427 HRK kao naknadu za imovinu oduzetu M.G. zajedno s dospelom zakonskom kamatom koja teče od 26. ožujka 1997. godine. Relevantni dio presude glasi kako slijedi:

“...Nalaz i mišljenje, te iskaz gospodarskog vještaka sud je prihvatio u cijelosti jer nalazi da su isti dani savjesno i u skladu s pravilima znanosti i vještine.

...

Odlučujući o visini tužbenog zahtjeva, temeljem nalaza i mišljenja vještaka, sud smatra da tužitelju pripada ... iznos od 97.427,00 kn.

Dana 4. kolovoza 2007. godine podnositeljica zahtjeva se žalila. U svojoj je žalbi tvrdila, *inter alia*, da je vrijednost imovine koju je naslijedila od svojih roditelja manja od iznosa naknade štete koji joj je bilo naloženo

platiti. Podnositeljica zahtjeva je tvrdila i da se prvostupanjski sud samo pozvao na nalaz i mišljenje vještaka od 14. lipnja 2002. godine, a da ga nije kritički ispitao. U svojoj je žalbi podnositeljica zahtjeva napisala, *inter alia*:

“Tužena prvenstveno ističe da je u parnicu stupila kao nasljednik iza pok. roditelja ... Tuženica kao nasljednica odgovara za obveze svojih pok. roditelja samo do visine naslijeđene imovine.

Ne bi trebalo biti sporno da je vrijednost naslijeđene imovine iza pok. M.T. i R.T. znatno manja od iznosa koji se presudom nalaže tuženoj da plati...

Naime, tužena Snježana Lazarević iza svojih roditelja je naslijedila praktično bezvrijedne oranice...

... ukupno oko 4,5 ha rasparčanog i bezvrijednog zemljišta je naslijeđena imovina, a sud tuženu obvezuje platiti iznos koji već u samoj glavnici višestruko prelazi vrijednost naslijeđene imovine .

...

Nadalje, neprihvatljiv je način na koji je prvostupanjski sud utvrđivao visinu tužbenog zahtjeva, te tužena smatra da je takav način utvrđivanja činjenica protivnim načelu slobodne ocjene dokaza iz čl. 8. Zakona o parničnom postupku.

Svoju odluku u pogledu visine nastale materijalne štete, prvostupanjski sud isključivo temelji na nalazu i mišljenju vještaka, a da taj izvedeni dokaz ni na koji način nije podvrgnuo svojoj kritičkoj ocjeni, a što je sukladno načelu traženja materijalne istine bio dužan učiniti.

Obveza je gospodarskog vještaka bilo utvrditi stvarnu tržišnu vrijednost otuđenih stvari ..., a prema cijenama u vrijeme donošenja sudske odluke.

Iz nalaza nije vidljivo prema kojim cijenama je utvrđivana vrijednost stvari. Vještak nije imao na raspolaganju naknadno dostavljane fotografije. Da ih je imao za vjerovati za jeste da bi vrijednost stvari bila znatno manja. Stanje stvari, starost i kvaliteta su znatno ispod uobičajenog prosjeka, a kamoli bolje od prosječnih kako je vještak procijenio.

Tužena smatra kako osnovni razlog nepravilnosti vještačkog nalaza leži u činjenici što samo rješenje o određivanju vještačenja nije bilo dovoljno određeno i jasno, te nije vještaku davalo jasno smjernice prilikom izvođenja ovog dokaza, a što je po mišljenju tuženika in concreto uvelike utjecalo na zakonitosti i pravilnosti napadane presude.

Dana 25. listopada 2007. godine Županijski sud u Osijeku odbio je žalbu podnositeljice zahtjeva u odnosu na dio prvostupanjske presude kojim je podnositeljici zahtjeva naloženo platiti tužiteljici 97.427 HRK. Prihvatio je njenu žalbu i preinačio prvostupanjsku presudu samo u odnosu na dosuđenu zakonsku zateznu kamatu, utvrdivši da ta kamata treba teći od 12. srpnja 2007. godine, a ne od 26. ožujka 1997. godine. Sud je presudio da podnositeljica zahtjeva tijekom postupka pred sudom prvog stupnja nije dostavila nikakav dokaz o vrijednosti imovine koju je naslijedila i da nikada nije prigovorili nalazu i mišljenju vještaka. Relevantni dio presude Županijskog suda glasi kako slijedi:

“Tužena pravilno primjećuje da nasljednik prema odredbama Zakona o nasljeđivanju za dugove ostavitelja odgovora do visine vrijednosti naslijeđene imovine. Nesporno je da je tužena naslijedila nekretnine označene u priloženom rješenju o nasljeđivanju, međutim vrijednost ovih nekretnina sud u ovom postupku ne utvrđuje po službenoj dužnosti a tužiteljica u postupku nije istaknula vrijednost naslijeđenih nekretnina niti je predložila dokaze da se ta vrijednost utvrdi.

...

Vrijednost predmeta domaćinstva koji su tužiteljici otuđeni utvrđena je provedenim vještačenjem.... Sud prvog stupnja je dozvolio po prijedlogu tužene ponavljanje ranije pravomoćno završenog parničnog postupka i ukinuta je pravomoćna presuda kojom su na isplatu novčanog iznosa obvezni M.T. i R.T., tako da je ta činjenica tuženoj bila poznata a tužena na vještački nalaz i mišljenje nije stavljala nikakve primjedbe.“

Dana 8. prosinca 2007. godine podnositeljica zahtjeva je podnijela ustavnu tužbu protiv presude Županijskog suda, navodeći povrede svojih ustavnih prava na jednakost pred zakonom i na pošteno suđenje. Tvrdila je, *inter alia*, da je dosuđeni iznos naknade štete bio utvrđen na temelju nalaza i mišljenja vještaka od 14. lipnja 2002. godine. Međutim, njoj taj nalaz i mišljenje nije dostavljen, te stoga nije imala priliku dati svoje primjedbe na nalaze vještaka, uključujući i one mjerodavne za vrijednost tužbenog zahtjeva. U svojoj je ustavnoj tužbi podnositeljica zahtjeva napisala *inter alia*:

„Podnositeljica ustavne tužbe nije zaprimila rješenje kojim se određuje vještačenje, kojim se imenuje vještak, kojim se daju upute vještaku na koje okolnosti će provesti vještačenje. Vještačenje je provedeno u prethodnom postupku, vještački nalaz nikada nije uručen podnositeljici ustavne tužbe, niti je na glavnoj raspravi pročitano, niti su stranke dale suglasnost da se dokaz izvede čitanjem nalaza i mišljenja na glavnoj raspravi.

Takvim postupkom podnositeljici ustavne tužbe nije dana mogućnost da se očituje na nalaz i mišljenje vještaka, nije omogućeno da stavlja prigovore, da postavlja pitanja vještaku, niti joj je poznato, na koje okolnosti je vještačenje provedeno, te koje su stvari iz tužbe bile predmetom vještačenja.

...

Nadalje, neprihvatljiv je način na koji je prvostupanjski sud utvrđivao visinu tužbenog zahtjeva. Svoju odluku u pogledu visine nastale materijalne štete, prvostupanjski sud isključivo temelji na nalazu i mišljenju vještaka, a da se taj dokaz nije izveo u postupku, niti je pročitano nalaz vještaka.

Vještak nije imao na raspolaganju naknadno dostavljene fotografije. Da ih je imao za vjerovati jeste da bi vrijednost stvari bila znatno manja. Stanje stvari, starost i kvaliteta su znatno ispod uobičajenog prosjeka, a kamoli bolje od prosječnih kako je vještak procijenio.“

Dana 23. travnja 2008. godine Ustavni sud Republike Hrvatske odbio je ustavnu tužbu podnositeljice zahtjeva i dana 29. kolovoza 2008. godine svoju odluku dostavio njenom punomoćniku.

B. Mjerodavno domaće pravo

1. Ustav

Mjerodavni članci Ustava Republike Hrvatske (*Narodne novine*, br. 56/1990, 135/1997, 8/1998 (pročišćeni tekst), 113/2000, 124/2000 (pročišćeni tekst), 28/2001 i 41/2001 (pročišćeni tekst), 55/2001 (*corrigendum*)) propisuju kako slijedi:

Članak 14. (2.)

“Svi su pred zakonom jednaki.”

Članak 29. (1.)

“Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela.”

Članak 48.

“1. Jamči se pravo vlasništva.

2. Vlasništvo obvezuje. Nositelji vlasničkog prava i njihovi korisnici dužni su pridonositi općem dobru.”

Članak 50.

“1. Zakonom je moguće u interesu Republike Hrvatske ograničiti ili oduzeti vlasništvo, uz naknadu tržišne vrijednosti.

2. Poduzetnička se sloboda i vlasnička prava mogu iznimno ograničiti zakonom radi zaštite interesa i sigurnosti Republike Hrvatske, prirode, ljudskog okoliša i zdravlja ljudi.”

2. Ustavni zakon o Ustavnom sudu

Mjerodavni dio Ustavnog zakona o Ustavnom sudu iz 1999. godine (*Narodne novine* br. 99/1999 od 29. rujna 1999. godine – “Ustavni zakon o Ustavnom sudu“, izmijenjen i dopunjen Ustavnim zakonom o izmjenama i dopunama Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, *Narodne novine* br. 29/2002 od 22. ožujka 2002. godine), koji je stupio na snagu dana 15. ožujka 2002. godine, glasi kako slijedi:

Članak 62.

“(1) Svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom, odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu (u daljnjem tekstu: ustavno pravo).

(2) Ako je zbog povrede ustavnih prava dopušten drugi pravni put, ustavna tužba može

se podnijeti tek nakon što je taj pravni put iscrpljen.

(3) U stvarima u kojima je dopušten upravni spor, odnosno revizija u parničnom ili izvanparničnom postupku, pravni put je iscrpljen nakon što je odlučeno i o tim pravnim sredstvima.“

Članak 65. (1.)

“Ustavna tužba mora sadržavati ime i prezime, jedinstveni matični broj građana, prebivalište ili boravište, odnosno tvrtku i sjedište podnositelja ustavne tužbe, ime i prezime njegovog punomoćnika, oznaku osporavane odluke, naznaku ustavnog prava za koje se tvrdi da je povrijeđeno s naznakom mjerodavne odredbe Ustava kojom se to pravo jamči, razloge tužbe, dokaze o tome da je iscrpljen pravni put i da je tužba pravodobna i potpis podnositelja ustavne tužbe....”

Članak 71. (1.)

“ ... Ustavnog suda ispituje samo one povrede ustavnih prava koje su istaknute u ustavnoj tužbi.”

3. *Zakon o nasljeđivanju*

Članak 139.(3.) Zakona o nasljeđivanju (*Narodne novine*, br. 48/2003 i 163/2003), koji je stupio na snagu dana 3. ožujka 2003. godine i primjenjuje se od 3. listopada 2003. godine, propisuje kako slijedi:

“Nasljednik odgovara za ostaviteljeve dugove do visine vrijednosti naslijeđene imovine, s time da na visinu vrijednosti naslijeđene imovine i vrijednost ostaviteljevih dugova koje je nasljednik već podmirio sud pazi samo na prigovor nasljednika.”

PRIGOVORI

1. Podnositeljica zahtjeva prigovara na temelju članka 6., stavka 1. Konvencije da je naprijed navedeni građanski postupak bio nepošten. Osobito prigovara da je naknada štete dosuđena na temelju nalaza i mišljenja vještaka koji joj nije bio dostavljen i na kojeg stoga nije mogla dati primjedbe.

2. Podnositeljica zahtjeva nadalje prigovara na temelju članka 1. Protokola br. 1 Konvencije da joj je povrijeđeno njeno pravo na mirno uživanje vlasništva jer je vrijednost dosuđene naknade štete veća od iznosa imovine koju je naslijedila od svojih roditelja

3. Također prigovara na temelju članka 8. Konvencije da je bilo povrijeđeno pravo njenih roditelja na poštovanje njihovoga doma.

4. I, kao posljednje, podnositeljica zahtjeva prigovara na temelju članka 14. Konvencije da je bila diskriminirana na osnovi njenoga srpskoga porijekla.

PRAVO

A. Navodna povreda članka 6., stavka 1. Konvencije

Podnositeljica prigovara da je naprijed navedeni građanski postupak bio nepošten. Navela je, osobito, da se u određivanju razine naknade štete koju joj je na kraju naloženo platiti, prvostupanjski sud pozvao na nalaz i mišljenje vještaka od 14. lipnja 2002. godine, na kojeg ona nije mogla dati primjedbe jer joj nikada nije bio dostavljen. Poziva se na članak 6., stavak 1. Konvencije, čiji mjerodavni dio glasi kako slijedi:

"Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi....svatko ima pravo da ... sud pravično ... ispita njegov slučaj."

Vlada je osporavala tu tvrdnju.

1. *Tvrdnje stranaka*

(a) **Vlada**

Vlada je ustvrdila da je podnositeljica zahtjeva saznala za nalaz i mišljenje vještaka dana 14. lipnja 2002. godine, i da je imala priliku dati primjedbe na njega.

Prvo, podnositeljica zahtjeva, koju je tijekom cijelog postupaka zastupao kvalificirani punomoćnik kojega je sama odabrala, je nepobitno znala za presudu Općinskog suda u Belom Manastiru od 2. srpnja 2002. godine, u kojoj je sud jasno naveo da je vrijednost imovine oduzete iz kuće tužiteljice utvrđena na osnovi mišljenja vještaka (koji su bili priloženi spisu predmeta) i iskaza tog vještaka danog pred sudom.

Drugo, Vlada je primijetila da su svi mjerodavni dokumenti iz spisa predmeta bili dani punomoćniku podnositeljice zahtjeva na ročištu održanom 3. listopada 2006. godine kada je započelo ponavljanje postupka. Prema Vladi, u zapisniku s toga ročišta jasno je navedeno da je punomoćnik podnositeljice zahtjeva primio sve sudske zapisnike iz prethodnog postupka, uključujući i zapisnik s ročišta održanog 2. srpnja 2002. godine, na kojemu je vještak dao svoj iskaz. U svakom slučaju, Vlada tvrdi da su podnositeljica zahtjeva i njen punomoćnik u svako doba imali neometan i neograničen pristup cijelome spisu predmeta koji je sadržavao nalaz i mišljenje vještaka od 14. lipnja 2002. godine.

Treće, na ročištu održanom dana 7. veljače 2007. godine, pročitano je zapisnik u kojemu su bili zabilježeni dokazi izvedeni tijekom prethodnog postupka, a koji sadrži i zapisnik s ročišta od 2. srpnja 2002. godine na kojemu je vještak dao svoj iskaz. Podnositeljica zahtjeva bila je osobno nazočna na ročištu od 7. veljače 2007. godine i potpisala je zapisnik s tog ročišta.

Četvrto, na ročištu održanom dana 2. srpnja 2007. godine na kojemu je podnositeljica zahtjeva također bila nazočna, i na kojemu je dala svoj iskaz, stranke su jasno izjavile da nemaju daljnjih dokaznih prijedloga, nakon čega je Općinski sud zaključio glavnu raspravu.

Konačno, punomoćnik podnositeljice zahtjeva nije dao primjedbe na nalaz i mišljenje vještaka dok nije bila podnesena žalba protiv prvostupanjske presude od 12. srpnja 2007. godine. Međutim, u žalbi nije prigovorio da nije bio svjestan nalaza i mišljenja vještaka ili da nije mogao na njega dati primjedbe. On je, naime, samo prigovorio da ga prvostupanjski sud nije pravilno preispitao. Žalbeni sud je pravilno odbio ovu tvrdnju iz razloga što podnositeljica zahtjeva nije ni na koji način tijekom postupka prigovorila nalazu i mišljenju vještaka, niti zatražila da ispita vještaka. Štoviše, činjenica da je punomoćnik podnositeljice zahtjeva bio potpuno svjestan sadržaja nalaza i mišljenja vještaka očita je iz žalbe u kojoj se on detaljno poziva na taj nalaz i mišljenje.

U svjetlu naprijed navedenoga, Vlada zaključno tvrdi da je podnositeljica zahtjeva znala i za postojanje i za sadržaj nalaza i mišljenja vještaka tijekom cijelog ponovljenog postupka i da joj je bila dana razumna prilika da na njega da svoje primjedbe. Stoga Vlada poziva Sud da utvrdi kako je prigovor podnositeljice zahtjeva nedopušten kao očigledno neosnovan.

(b) Podnositeljica zahtjeva

Podnositeljica zahtjeva naglašava da je nalaz i mišljenje vještaka bio pripreman, i da je vještak, koji ga je pripremao, bio pozvan dati iskaz tijekom prethodnog postupka u kojemu nisu sudjelovali niti ona niti njezini roditelji. Tvrdi da nije niti primila presliku odluke od 25. ožujka 2002. godine kojom je prvostupanjski sud imenovao vještaka, a niti sam nalaz i mišljenje. Nalaz i mišljenje nije bio pročitano u ponovljenom postupku. U takvim okolnostima, podnositeljica zahtjeva tvrdi kako je teško prihvatiti tvrdnju Vlade da se ne može poreći da je znala za nalaz i mišljenje vještaka i da je imala priliku dati na njega primjedbe.

2. Ocjena Suda

Sud ponavlja da koncept poštenog suđenja podrazumijeva i pravo na kontradiktorni postupak. To pravo znači da stranke u kaznenom ili građanskom postupku moraju u načelu imati priliku ne samo obznanimi bilo koji dokaz koji je potreban da bi uspjele sa svojim zahtjevima, nego i znati za sve dokaze i očitovanja predložene odnosno podnesene radi utjecaja na odluku suda i davati primjedbe na njih (vidi, na primjer, predmete *Lobo Machado v. Portugal*, 20. veljače 1996., stavak 31., *Reports of Judgments and Decisions* 1996-I; *Vermeulen v. Belgium*, 20. veljače 1996., stavak 33., *Reports of Judgments and Decisions* 1996-I i *Krčmář and Others v. the Czech Republic*, br. 35376/97, stavak 40., 3. ožujka 2000. godine). Ovo se

stajalište ne mijenja kad je očitovanje neutralno glede pitanja o kojemu treba odlučiti sud, ili, po mišljenju dotičnoga suda, ne predstavlja nikakvu činjenicu ili tvrdnju koja se već nije pojavila u pobijanoj odluci (vidi predmete *Kukkonen v. Finland*, br. 57793/00, stavak 20., 7. lipnja 2007. godine i *Sharomov v. Russia*, br. 8927/02, stavak 44., 15. siječnja 2009. godine).

Sud smatra da je nalaz i mišljenje vještaka od 14. lipnja 2002. godine, koje je naložio Općinski sud u Belom Manastiru, očigledno imao za cilj utjecati na odluku suda (vidi, *mutatis mutandis*, *Nideröst-Huber v. Switzerland*, 18. veljače 1997., stavak 26., *Reports of Judgments and Decisions* 1997-I i naprijed navedeni predmet *Krčmář and Others*, stavak 41.).

Sud nadalje primjećuje da je dotičan nalaz i mišljenje vještaka bio pripremljen u prethodnom postupku u kojemu niti podnositeljica zahtjeva niti njezini roditelji nisu sudjelovali. Međutim, Sud također primjećuje da je u zapisniku sa ročišta održanog dana 3. listopada 2006. godine u ponovljenom postupku navedeno da je tužiteljčina tužba, zajedno sa svim zapisnicima sastavljenima u prethodnom postupku, uključujući i zapisnik s ročišta održanog dana 2. srpnja 2002. godine na kojemu je sud izveo dokaz saslušanjem vještaka, dana punomoćniku podnositeljice zahtjeva. Nadalje, zapisnik s ročišta održanog dana 7. veljače 2007. godine upućuje na to da je prvostupanjski sud na glas pročitao zapisnik koji sadrži dokaze izvedene u prethodnom postupku. Punomoćnik podnositeljice zahtjeva potpisao je zapisnike s ročišta održanih i 3. listopada 2006. godine i 7. veljače 2007. godine i time potvrdio njihovu autentičnost. Sud isto tako ima na umu tvrdnju Vlade da je nalaz i mišljenje vještaka bio priložen u spis predmeta i da je stoga podnositeljica zahtjeva mogla izvršiti uvid u njega u svako doba.

Štoviše, Sud primjećuje da podnositeljica zahtjeva nije, prije nego što je podnijela svoju ustavnu tužbu, nikada prigovorila da joj dotičan nalaz i mišljenje nije bio dostupan ili da nije imala priliku dati primjedbe na njega. Upravo suprotno, i u svojoj žalbi i u svojoj ustavnoj tužbi podnositeljica zahtjeva pobijala je nalaz i mišljenje vještaka pozivajući se podrobno na njega.

U svjetlu naprijed navedenoga, Sud smatra kako je jasno da je podnositeljica zahtjeva znala za sadržaj nalaza i mišljenja vještaka iako joj nije dostavljen, i da je imala priliku dati na njega primjedbe, koju priliku je i iskoristila i u žalbenom postupku i u postupku pred Ustavnim sudom. Stoga se ne može tvrditi da joj je povrijeđeno njeno pravo na kontradiktorni postupak.

Kako nema nikakvih dokaza da je postupak bio nepošten u kojem drugom pogledu, slijedi da je ovaj prigovor nedopušten na temelju članka 35., stavka 3., kao očigledno neosnovan, te ga stoga treba odbaciti na temelju članka 35., stavka 4. Konvencije.

B. Navodna povreda članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju

Podnositeljica zahtjeva također prigovara da joj je povrijeđeno njeno pravo na vlasništvo, jer je iznos koji treba platiti kao naknadu štete za navodnu pljačku imovine druge osobe od strane njenih roditelja veći od vrijednosti imovine koju je od njih naslijedila. Poziva se na članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, koji glasi kako slijedi:

“Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

Vlada je osporavala tu tvrdnju.

1. Tvrdnje stranaka

Vlada tvrdi da podnositeljica zahtjeva nije iscrpila domaća pravna sredstva jer, *inter alia*, u svojoj ustavnoj tužbi nije prigovorila, izričito ili u biti, da joj je Općinski sud u Belom Manastiru svojom presudom od 12. srpnja 2007. godine naložio da plati tužiteljici iznos koji premašuje vrijednost imovine koju je naslijedila od svojih roditelja.

Podnositeljica zahtjeva tvrdi da ustavna tužba nije djelotvorno pravno sredstvo u njenom slučaju jer Ustavni sud nije odgovorio na sve tvrdnje koje je ona postavila.

2. Ocjena Suda

Sud ponavlja kako pravilo o iscrpljenju domaćih pravnih sredstava traži da prigovori koje se naknadno namjerava uložiti na međunarodnoj razini budu prvo uloženi pred domaćim sudovima, barem u biti i uz poštovanje formalnih zahtjeva i rokova navedenih u domaćem pravu. Predmet pravila o iscrpljenju domaćih pravnih sredstava je dozvoliti nacionalnim vlastima (prvenstveno sudskim vlastima) da postupe po navodu da je povrijeđeno neko pravo iz Konvencije i, kad je to primjereno, daju zadovoljštinu prije nego se taj navod podnese Sudu. U mjeri u kojoj na nacionalnoj razini postoji neko pravno sredstvo koje omogućuje domaćim sudovima postupiti, barem u biti, po tvrdnji o navodnoj povredi prava iz Konvencije, to pravno sredstvo je ono koje je potrebno iscrpiti (vidi predmet *Azinas v. Cyprus* [GC], br. 56679/00, stavak 38., ECHR 2004-III).

S tim u vezi Sud primjećuje da je podnositeljica zahtjeva u svojoj ustavnoj tužbi prigovorila samo povredama svojih ustavnih prava na jednakost pred zakonom i pošteno suđenje, što u biti odgovara članku 6. Konvencije. Ona se nije izričito pozvala na članak 1. Protokola br. 1. uz

Konvenciju ili na odgovarajuće odredbe hrvatskog Ustava, tj. na njegove članke 48. i 50. Ona nije niti prigovorila u biti (vidi, kao suprotno, predmet *Lelas v. Croatia*, br. 55555/08, stavke 50.-51., 20. svibnja 2010.) da je vrijednost imovine koju je naslijedila od svojih roditelja bila manja od iznosa koji je obvezna platiti na temelju presude Općinskog suda u Belom Manastiru od 12. srpnja 2007. godine. U takvim okolnostima Sud smatra da podnositeljica zahtjeva nije pred domaćim sudovima uložila prigovor koji je uložila pred Sudom, te stoga nacionalnim vlastima nije dala priliku da postupe po navodnoj povredi Konvencije navedenoj protiv njih, te ju time spriječe ili isprave, time da članak 35., stavka 1. Konvencije u načelu traži da se ugovornim strankama dade takva prilika (vidi naprijed citirani predmet *Azinas*, stavak 41.).

Slijedi da je ovaj prigovor nedopušten na temelju članka 35., stavka 1. Konvencije, zbog neiscrpljenja domaćih pravnih sredstava te ga stoga treba odbaciti na temelju članka 35., stavka 4. Konvencije.

C. Ostale navodne povrede Konvencije

Kao posljednje, podnositeljica zahtjeva prigovara da je povrijeđeno pravo njenih roditelja na poštivanje njihovoga doma, jer su bili prisiljeni otići iz njega, i, osim toga, da je protiv nje izvršena diskriminacija na osnovi njenoga srpskog porijekla. Poziva se na članke 8. i 14. Konvencije, koji u svojim mjerodavnim dijelovima glase kako slijedi:

Članak 8.

“1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi spriječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.”

Članak 14.

“Uživanje prava i sloboda koje su priznate u ovoj Konvenciji osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi, kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili druga okolnost.”

Glede prigovora koji se tiče prava na poštivanje doma, čak i pretpostavljajući da je kuća u Čemincu bila dom roditelja podnositeljice

zahtjeva i da ona ima pravo podnijeti zahtjev u njihovo ime, Sud primjećuje da su oni napustili kuću o kojoj je riječ između 13. i 16. ožujka 1997. godine – dakle prije 5. studenog 1997. godine, dana stupanja na snagu Konvencije u odnosu na Hrvatsku. Slijedi da je ovaj prigovor nije u skladu *ratione temporis* s odredbama Konvencije, u smislu članka 35., stavka 3. Konvencije i da ga stoga treba odbaciti na temelju članka 35., stavka 4.

Glede prigovora koji se odnosi na navodnu diskriminaciju Sud upućuje na naprijed navedena utvrđenja prema kojima su prigovori podnositeljice zahtjeva na temelju članka 6., stavka 1. Konvencije i članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju nedopušteni kao očigledno neosnovani, odnosno zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava. Sud nije našao nikakav dokaz koji bi podupro navode podnositeljice zahtjeva o diskriminaciji. Slijedi da je njezin povezani prigovor na temelju članka 14. Konvencije također nedopušten na temelju članka 35., stavka 3. Konvencije kao očigledno neosnovan i na temelju članka 35., stavka 1. zbog neiscrpljenja domaćih pravnih sredstava, te ga stoga treba odbaciti na temelju članka 35., stavka 4. Konvencije.

Iz tih razloga Sud jednoglasno

utvrđuje da je zahtjev nedopušten.

André Wampach
zamjenik tajnika

Christos Rozakis
predsjednik